

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до практичних занять та самостійної роботи
з навчальної дисципліни

«ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ»

*(для студентів бакалавріату всіх форм навчання
спеціальностей 073 – Менеджмент,
281 – Публічне управління та адміністрування)*

Харків
ХНУМГ ім. О. М. Бекетова
2017

Методичні вказівки до практичних занять та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Державне регулювання економіки» (для студентів усіх форм навчання спеціальностей 073 – Менеджмент, 281 – Публічне управління та адміністрування) / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова ; уклад. О. А. Дегтяр. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. – 40 с.

Укладач д-р наук з держ. упр., доц. О. А. Дегтяр

Методичні вказівки побудовані відповідно до кредитно-модульної системи організації навчального процесу та узгоджені з орієнтовною структурою змісту навчальної дисципліни, рекомендованою Європейською кредитно-трансферною системою (ECTS).

У методичних вказівках розглянуто питання самостійної роботи студентів, надано матеріали до практичних занять із дисципліни «Державне регулювання економіки».

Рецензент д-р наук з держ. упр., доц. С. І. Чернов

Рекомендовано кафедрою менеджменту і адміністрування, протокол №1 від 31.08.2017 р.

ЗМІСТ

	Стор.
ВСТУП.....	3
1 МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ.....	6
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 Теоретичні основи державного регулювання економіки та механізм реалізації соціально-економічної політики.....	6
Тема 1 Державне регулювання економіки як функція держави.....	6
Тема 2 Стратегія соціально-економічного розвитку держави	7
Тема 3 Структурна та інвестиційна політика.....	8
Тема 4 Науково-технічна та інноваційна політика	9
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2 Державне регулювання господарських процесів та державного фінансового механізму.....	10
Тема 5 Державне регулювання підприємництва.....	10
Тема 6 Соціальна політика держави.....	11
Тема 7 Фінансовий механізм державного регулювання економіки.....	12
Тема 8 Державне регулювання цін та інфляція.....	13
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3 Програмування і прогнозування в системі державного регулювання економіки та інших сфер діяльності.....	14
Тема 9 Програмування і прогнозування в системі державного регулювання економіки.....	14
Тема 10 Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності.....	15
Тема 11 Державне регулювання природоохоронної діяльності.....	16
2 ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	17
3 ПИТАННЯ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ.....	18
4 ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ	21
ГЛОСАРІЙ.....	35
СПИСОК ДЖЕРЕЛ.....	39

ВСТУП

Державне регулювання соціально-економічного розвитку країни є суттєвою ознакою ринкової економіки. Конкретні напрямки, форми і масштаби державного регулювання економіки (ДРЕ) визначаються характером і складністю економічних, соціальних, екологічних і інших проблем у будь-якій країні.

Про активну цілеспрямовану роль держави у реформуванні національної економіки, яка ставить за мету досягнення високих стабільних результатів у цих процесах, свідчить досвід багатьох промислово розвинених країн світу. Так, післявоєнне реформування економіки Японії та Німеччини, зміни в економічному розвитку ряду країн Південно-Східної Азії та Південної Америки відбулися при активній, цілеспрямованій участі держави.

Процес регулювання економіки передбачає використання комплексу організаційних, економічних, фінансових та управлінських заходів як складових ефективної соціально-економічної політики держави. Перед економікою України стоять складні й важливі проблеми, вирішення яких багато в чому може вплинути на подальший розвиток держави. Розв'язання цих проблем на сучасному етапі неможливе без активної участі держави, розумного поєднання державного регулювання та економічних важелів впливу на соціально – економічні процеси.

Мета навчальної дисципліни «Державне регулювання економіки» є розкриття методології, методики та організації основ державного регулювання економіки.

Завдання навчальної дисципліни «Державне регулювання економіки»: вивчення сутності, цілей і завдань державного регулювання економіки, теоретичних основ формування та реалізації стратегії соціально-економічної політики держави, методів впливу держави на соціально-економічні процеси, методології соціально-економічного прогнозування та програмування економічного і соціального розвитку.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Державне регулювання економіки» студент повинен :

знати:

- необхідність і причини втручання держави в економіку;
- можливості практичного застосування теоретичних моделей та принципів, реалізації механізмів державного регулювання;
- світовий досвід державного регулювання економіки та можливості його застосування в Україні;
- основи макроекономічного планування, програмування та прогнозування; основні форми впливу держави на соціально-економічний розвиток;
- грошово-кредитні та фіскальні засоби та інструменти ДРЕ та можливості їх використання у практичній діяльності;

— основні види державної економічної політики; специфіку макроекономічного галузевого регулювання;

вміти:

— володіти методикою складання планів, прогнозів та програм соціально-економічного розвитку;

— визначення механізму прийняття рішень органами влади та управління; застосовувати аналітичні методи оцінки аналізу регіонів, економіки в цілому;

— розробляти рекомендації для органів влади та управління щодо підвищення ефективності державної економічної політики у поточному періоді та на перспективу визначати межі державного втручання у функціонування економіки, виходячи із реальної економічної, політичної, соціальної ситуації в країні;

мати компетентності:

— практичного й оперативного використання інструментів управління міським господарством з урахуванням уміння, цінності, інших особистих якостей менеджера.

Програма навчальної дисципліни містить такі змістовні модулі:

— ЗМ 1. Теоретичні основи державного регулювання економіки та механізм реалізації соціально-економічної політики;

— ЗМ 2. Державне регулювання господарських процесів та державного фінансового механізму;

— ЗМ 3. Програмування і прогнозування в системі державного регулювання економіки та інших сфер діяльності.

Тематика практичних занять включає розгляд питань, пов'язаних з необхідністю і причинами втручання держави в економіку, реалізацією механізмів державного регулювання та специфікою макроекономічного галузевого регулювання та інше. Вивчення матеріалів з курсу «Державне регулювання економіки» передбачає проведення студентом самостійної роботи. Кінцевим результатом вивчення курсу студентом є складання диференційного заліку.

1 МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ ТА МЕХАНІЗМ РЕАЛІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ

Тема 1 Державне регулювання економіки як функція держави

Сутність, необхідність і практичне значення державного регулювання економіки. Теорії макроекономічного регулювання. Сучасні підходи та принципи державного регулювання економіки. Особливості управління економікою в Україні.

Список джерел

1. Про підприємства в Україні : Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 24. – С. 252.
2. Богиня Д. Государственное регулирование переходных процессов / Д. Богиня, Г. Волынский // Экономика Украины – 1999. – № 5. – С. 12–19.
3. Державне регулювання економіки : навч. посібник / [С. М. Чистов, А. Є. Никифоров, Т. Ф. Куценко та ін.]. – Київ : КНЕУ, 2000. – С. 3–24.
4. Державне регулювання економіки / За ред. І. Р. Михасюка. – Львів : Українські технології, 1999. – С. 8–43.
5. Долишний М. Модели государственного регулирования в рыночной экономике // Экономика Украины / М. Долишний, М. Козориз. – 1999. – № 6. – С. 13–20.
6. Лукінов І. До питання про концепцію і модель сучасного економічного розвитку України // Економіка України / І. Лукінов. – 2001. – № 6. – С. 4–9.
7. Лукинов И. Методы и средства государственного регулирования экономики переходного периода // Экономика Украины / И. Лукинов. – 1999. – № 5 – С. 8–12.
8. Мочерний С. Моделі трансформаційних процесів економіки // Економіка України / С. Мочерний. – 2000. – № 2. – С. 13–24.
9. Панасюк Б. Концепція макроекономіки перехідного періода // Економіка України / Б. Панасюк. – 1999. – № 7. – С. 89–96.
10. Савченко А. Теорія і практика регулювання перехідної економіки // Економіка України / А. Савченко. – 2000. – № 4. – С. 92–99.
11. Ставровский Е. О. Формировании государственного сектора экономики // Экономика Украины / Е. О. Ставровский. – 1999. – № 7. – С. 12–19.
12. Становская Е. Роль государства в регулировании экономических отношений // Экономика Украины / Е. Становская. – 1999. – № 11. – С. 36–42.

Тема 2 Стратегія соціально-економічного розвитку держави

Сутність стратегії і визначення суспільних потреб та інтересів. Соціально-орієнтована ринкова економіка. Концепція соціально-економічної політики. Система органів державної влади та їхні функції у сфері стратегічного управління економікою України. Стратегія соціально-економічної політики України.

Список джерел

1. Про державне прогнозування та розроблення програми економічного і соціального розвитку України : Закон України // Офіційний вісник України. – 2000. – № 16. – С. 21.
2. Про планування і забудову території : Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 31. – С. 53.
3. Архангельський Ю. Прогнозування обсягів виробництва на основі макроекономічних моделей та міжгалузевого балансу // Економіка України / Ю. Архангельський. – 2000. – № 6. – С. 52–59.
4. Державне регулювання економіки : навч. посібник / [С. М. Чистов, А. Є. Никифоров, Т. Ф. Куценко та ін.]. – Київ : КНЕУ, 2000. – С. 38–49.
5. Державне регулювання економіки // За ред. І. Р. Михасюка. – Львів : Українські технології, 1999. – С. 66–90.
6. Киреев С. Неотложные проблемы и опыт прогнозирования перспектив развития экономики Украины // Экономика Украины / С. Киреев. – 1998. – № 6. – С. 92–99.
7. Кузнецова Р. Прогнозування соціальних витрат на макрорівні // Економіка України / Р. Кузнецова, Н. Шитік. – 2001. – № 8. – С. 85–94.
8. Павловский М. Экономическое прогнозирование и регулирование // Экономика Украины / М. Павловский. – 1999. – № 2. – С. 91–99.
9. Панасюк Б. Прогнозування економічного розвитку України // Економіка України / Б. Панасюк. – 2000. – № 9. – С. 24–32.
10. Панасюк Б. Концептуальні основи економічного прогнозування розвитку економіки України // Економіка України / Б. Панасюк. – 1996. – № 1. – С. 20–33.
11. Земляков А. Макропрограммирование в рыночной экономике // Российский экономический журнал / А. Земляков. – 1996. – № 11–12. – С. 13–19.
12. Лиля В. Программно-целевой метод управления социально-экономическим развитием регионов // Экономика Украины / В. Лиля, В. Абрамов. – 1998. – № 9. – С. 32–41.
13. Тамбовцев В. Конкуренция исследовательских программ в экономической науке // Мировая экономика и международные отношения / В. Тамбовцев. – 1999. – № 3. – С. 22–25.

14. Шкворець Ю. Програмно-цільове управління реалізацією пріоритетних напрямів соціально-економічного та науково-технічного розвитку // Економіка України / Ю. Шкворець. – 2001. – № 7. – С. 33–40.
15. Якубовський М. Фінансування програм державного рівня : проблеми та шляхи удосконалення // Фінанси України / М. Якубовський. – 2000. – № 12. – С. 3–9.

Тема 3 Структурна та інвестиційна політика

Структура й структурні зрушення в розвитку економіки, формування оптимальної структури. Види структурних співвідношень, визначення основних напрямків реформування. Державне регулювання структурної перебудови економіки. Державне регулювання інвестиційної діяльності.

Список джерел

1. Про цінні папери і фондову біржу : Закон України № 719-XIV // Урядовий кур'єр. – 1999. – № 120–121. – С. 4.
2. Про інвестиційну діяльність : Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 33. – С. 226.
3. Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні : Закон України // Орієнтир. – 2003. – № 6. – С. 1–4.
4. Про інноваційну діяльність : Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 36. – С. 266.
5. Бурлака Г. Инвестиционное обеспечение экономического развития // Экономика Украины / Г. Бурлака. – 1999. – № 11. – С. 89–93.
6. Водянов А. Инвестиционная политика: каким методам госрегулирования отдать предпочтение // Российский экономический журнал / А. Водянов, Смирнов. – 2001. – № 11. – С. 12–19.
7. Державне регулювання економіки : навч. посібник / [С. М. Чистов, А. Є. Никифоров, Т. Ф. Куценко та ін.]. – Київ : КНЕУ, 2000. – С. 129–148.
8. Державне регулювання економіки // За ред. І. Р. Михасюка. – Львів : Українські технології. 1999. – С. 238–280.
9. Костогризов О. Є. Державне регулювання ринку цінних паперів // Фінанси України / О. Є. Костогризов. – 2000. – № 12. – С. 127–135.
10. Куленко О. Исследование направлений активизации инвестиционной деятельности в Украине // Экономика Украины / О. Куленко. – 1998. – № 9. – С. 91–99.
11. Лапко Е. Проблемы инновационной деятельности // Экономика Украины / Е. Лапко. – 1999. – № 8. – С. 93–99.
12. Лукинов И. Инвестиционная политика в стабильном экономическом развитии // Экономика Украины / И. Лукинов. – 1999. – № 10. – С. 4–9.
13. Орлов П. Оценка эффективности инвестиций // Экономика Украины / П. Орлов. – 1997. – № 1. – С. 30–36.

14. Рамилова А. Прямые иностранные инвестиции как объект государственного регулирования // Российский экономический журнал / А. Рамилова. – 2000. – № 7. – С. 44–49.
15. Симоненко В. Інвестиційна політика: регіональний аспект // Економіка України / В. Симоненко. – 1996. – № 4. – С. 33–39.
16. Тканка Л. Я. Система інноваційно-інвестиційних фондів в Україні // Фінанси України / Л. Я. Тканка. – 2001. – № 3 – С. 12–19.

Тема 4 Науково-технічна та інноваційна політика

Науково-технічний прогрес та інноваційний розвиток держави. Необхідність і сутність науково-технічної політики. Форми й методи реалізації науково-технічної політики. Концепція державної економічної політики. Організаційно-економічний механізм державного регулювання інноваційної діяльності.

Список джерел

1. Про пріоритетні напрямки розвитку науки і техніки : Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 48. – С. 253.
2. Про внесення змін до деяких Законів України з метою підтримки наукової і науково-технічної діяльності : Закон України // Відомості Верховної Ради України. – № 2–3. – 1999. – С. 21.
3. Об основах государственной политики в сфере научной и научно-технической деятельности : Закон Украины // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 12. – С. 165.
4. Про наукову і науково-технічну діяльність : Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 28. – С. 45.
5. Артемова В. Проблеми розвитку науки і використання наукових знань // Економіка України / В. Артемова, В. Гулюватий. – 2001. – № 4. – С. 94–99.
6. Бесчасний Л. Научно-технические и экономические проблемы обеспечения оборонной достаточности Украины // Экономика Украины / Л. Бесчасний, В. Кириленко, В. Юрчук. – 1997. – № 6. – С. 13–20.
7. Гулеватый В. Проблемы трансформации научных систем в странах с переходной экономикой // Экономика Украины / В. Гулеватый. – № 3. – С. 94–102.
8. Гуревичов М. Державне регулювання науки // Економіка України / М. Гуревичов. – 2001. – № 10. – С. 72–77.
9. Державне регулювання економіки : навч. посібник / [С. М. Чистов, А. Є. Никифоров, Т. Ф. Куценко та ін.]. – Київ : КНЕУ, 2000. – С. 178–207.
10. Державне регулювання економіки // За ред. І. Р. Михасюка. – Львів : Українські технології. 1999. – С. 315–332.

11. Дорогунцов С. Сучасні проблеми технічного розвитку промисловості України // Економіка України / С. Дорогунцов, Л. Рейкова. – 1996. – № 9. – С. 4–11.
12. Соколова Л. Формирование технологической политики: концептуальные соображения // Российский экономический журнал / Л. Соколова. – 1997. – № 11–12. – С. 15–18.
13. Толкачёв С. Двойные технологии и технологическая безопасность государства // Российский экономический журнал / С. Толкачёв. – 1998. – № 7. – С. 13–20.
14. Туранський Ю. Наука і практика намагаються йти поруч // Економіка України / Ю. Туранський. – 2000. – № 7. – С. 94–99.
15. Яковлев В. Державне управління науково-технічним прогресом // Економіка України / В. Яковлев. – 2000. – № 8. – С. 88–93.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2 ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ ПРОЦЕСІВ ТА ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО МЕХАНІЗМУ

Тема 5 Державне регулювання підприємництва

Підприємництво як об'єкт державного регулювання. Роль держави у становленні підприємницького середовища. Механізм державного регулювання підприємництва. Фінансові важелі державної підприємницької політики. Основні напрямки регуляторної політики.

Список джерел

1. Національна програма сприяння розвитку малого підприємництва в Україні : Закон України // Офіційний вісник. – № 4. – 2001. – С. 1–14.
2. Про державну програму приватизації : Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 33–34. – С. 67.
3. Про внесення змін до Закону України «Про обмеження монополізму та недопущення недобросовісної конкуренції у підприємницькій діяльності» Закон України // Відомості Верховної Ради України. – № 34. – 1998. – С. 229.
4. Про підприємства в Україні : Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 24. – С. 252.
5. Абрамова І. М. Проблеми розвитку підприємництва в Україні // Фінанси України / І. М. Абрамова. – 1999. – № 4. – С. 33–40.
6. Білоус Г. Розвиток малого підприємництва в Україні // Економіка України / Г. Білоус. – 2000. – № 2. – С. 34–41.
7. Виноградская А. Развитие малого предпринимательства // Экономика Украины / А. Виноградская. – 1999. – № 2. – С. 36–39.

8. Гончаров Н. Оценка эффективности деятельности предприятий // Экономика Украины / Н. Гончаров. – 1998. – № 12. – С. 86–89.
9. Державне регулювання економіки : навч. посібник / [С. М. Чистов, А. Є. Никифоров, Т. Ф. Куценко та ін.]. – Київ : КНЕУ, 2000. – С. 178–207.
10. Державне регулювання економіки // За ред. І. Р. Михасюка. – Львів : Українські технології, 1999. – С. 281–314.
11. Скупар Г. Стратегія піднесення конкурентоспроможності підприємництва: проблеми і складові успіху // Економіка України / Г. Скупар. – 2000. № 6. – С. 16–19.
12. Фінагін В. Економічний механізм підприємництва в ринковій економіці // Економіка України / В. Фінагін. – 2000. – № 9. – С. 91–96.
13. Чечетов М., Жадан І. Державне регулювання та державне підприємництво: міфи і реальність // Економіка України / М. Чечетов, І. Жадан. – 2001. – № 12. – С. 10–17.

Тема 6 Соціальна політика держави

Ринкова економіка і соціальна справедливість. Доходи в суспільстві і показники соціальної забезпеченості. Соціальна диференціація і її вимірювання. Політика вимірювання доходів і її форми.

Список джерел

1. Про затвердження державної програми зайнятості населення на 2001–2004 роки : Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 31. – С. 215.
2. О внесении изменений в Закон Украины. Об индексации денежных доходов населения : Закон Украины // Бухгалтерия. – 2002. – № 25–26. – С. 7.
3. Про положення про Міністерство праці та соціальної політики України : Указ Президента України // Офіційний вісник. – 2000. № 35 – С. 15.
4. Вишневская Н. Проблемы и перспективы рынка рабочей силы // Мировая экономика и международные отношения / Н. Вишневская. – 2000. – № 8. – С. 55–60.
5. Гнибиденко И. Эффективность пенсионной системы в Украине и её реформирование на страховой основе // Экономика Украины / И. Гнибиденко. – 1999. – № 12. – С. 16–19.
6. Державне регулювання економіки : навч. посібник \ [С. М. Чистов, А. Є. Никифоров, Т. Ф. Куценко та ін.]. – Київ : КНЕУ, 2000. – С. 255–287.
7. Державне регулювання економіки / За ред. І. Р. Михасюка. – Львів : Українські технології, 1999. – С. 457–494.

8. Коровина З. О единой системе пенсионного обеспечения, обоснованных тарифах на жилищно-коммунальные услуги без льгот и привилегий // Экономика Украины / З. Коровина, А. Игольников. – 1999. – № 1. – С. 47–55.
9. Кузнецова Р. Определение потребности в новых рабочих местах // Экономика Украины / Р. Кузнецова. – 1999. – № 9. – С. 30–36.
10. Лексин В. Социальные обязательства государства, социальная политика и социальные реформы // Российский экономический журнал / В. Лексин, А. Шведов. – 2001. – № 1. – С. 45–49.
11. Мортиков В. В. Податкове регулювання пропозиції праці // Фінанси України / В. В. Мортиков. – 2001. – № 1. – С. 21–28.
12. Никитин С. Прибыль и зарплата в развитой рыночной экономике: динамическое взаимодействие // Мировая экономика и международные отношения / С. Никитин, А. Никитина. – 2000. – № 9. – С. 50–57.
13. Одинец В. Пути совершенствования социальной защиты населения // Экономика Украины / В. Одинец. – 1999. – № 11. – С. 98–105.
14. Осовый Г. Актуальные вопросы регулирования рынка труда // Экономика Украины / Г. Осовый. – 1997. – № 9. – С. 33–40.
15. Петрова І. Ринок праці – соціальні пріоритети // Економіка України / І. Петрова. – 2001. – № 1. – С. 93–98.

Тема 7 Фінансовий механізм державного регулювання економіки

Суть і форми фінансової політики. Політика державних видатків. Політика державних доходів і її макроекономічні завдання. Бюджетна політика. Вплив на приватні капіталовкладення. Переваги і недоліки фінансової політики.

Список джерел

1. Про Державний бюджет України на 2003 рік : Закон України // Вісник податкової служби України. – 2003. – № 2. – С. 23–42.
2. Про ціни та ціноутворення : Закон України // Фінансова консультація. – № 21–24. – 2000. – С. 4.
3. Про національний банк України : Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 29. – С. 51.
4. Про систему оподаткування : Закон України // Все о бухгалтерском учете. – № 64 (99). – С. 1.
5. Алимурзаев Г. Новые доктринальные подходы к межбюджетным отношениям и бюджетная политика федерального правительства // Российский экономический журнал / Г. Алимурзаев, В. Хижняков. – 2001. – № 9. – С. 14–19.
6. Башнянин Г. І. Фінансові системи в економіці держави // Фінанси України / Г. І. Башнянин. – 1999. – № 10. – С. 26–29.
7. Василик Д. О. Бюджетний механізм в управлінні економікою // Фінанси України / Д. О. Василик. – 1999. – № 9. – С. 25–29.

8. Державне регулювання економіки : навч. посібник / [С. М. Чистов, А. Є. Никифоров, Т. Ф. Куценко та ін.]. – Київ : КНЕУ, 2000. – С. 72–119.
9. Кваснюк Б. Державний борг України та його економічні наслідки // Економіка України / Б. Кваснюк. – 2000. – № 12. – С. 82–92.
10. Клименко Т. Кредитна діяльність банків України // Економіка України / Т. Клименко. – 2000. – № 3. – С. 34–42.
11. Лук'яненко Д. Борги України та завдання фінансової політики // Економіка України / Д. Лук'яненко, В. Будкін. – 2000. – № 6. – С. 91–99.
12. Мортиков В. Денежно-кредитная сфера и занятость // Экономика Украины / В. Мортиков. – 1998. – № 7. – С. 88–96.
13. Черняк В. Шляхи реформування банківської системи // Економіка України / В. Черняк. – 2000. – № 7. – С. 91–99.
14. Швайка М. Государственное регулирование денежно-кредитных отношений // Экономика Украины / М. Швайка. – 1999. – № 2. – С. 15–24.

Тема 8 Державне регулювання цін та інфляція

Регулювання цін в ринковій економіці. Методи державного регулювання цін. Антиінфляційна політика. Політика доходів та адаптаційна політика.

Список джерел

1. Про природні монополії : Закон України // Орієнтир. – 2000. – № 16. – С. 30.
2. Про антимонопольний комітет України : Закон України // Орієнтир. – 2000. – № 28. – С. 1.
3. Об ограничении монополизма и недопущении недобросовестной конкуренции в предпринимательской деятельности : Закон України // Відомості Верховної ради України. – 1992. – № 21. – С. 296.
4. Державне регулювання економіки // За ред. І. Р. Михасюка. – Львів : Українські технології. 1999. – С. 333–456.
5. Зінчук Т. Аграрна політика України: можливості та перспектива інтеграції в ЄС // Економіка України / Т. Зінчук. – 2000. – № 12. – С. 58–63.
6. Михасюк І. Государственное регулирование земельной реформы // Экономика Украины / И. Михасюк. – 1998. – № 3. – С. 74–80.
7. Могилевкин И. Мировой транспорт: новые горизонты и новые проблемы // Мировая экономика и международные отношения / И. Могилевкин. – 2000. – № 9. – С. 40–50.
8. Пащенко Ю. Транспортна політика України // Економіка України / Ю. Пащенко. – 2001. – № 12. – С. 38–43.
9. Перестюк Б. Формування державної промислової політики // Економіка України / Б. Перестюк, Л. Перестюк. – 2001. – № 6. – С. 35–39.
10. Долишний М. Модели государственного регулирования в рыночной экономике // Экономика Украины / М. Долишний, М. Козориз. – 1999. – № 6. С. 13–20.

11. Лукінов І. До питання про концепцію і модель сучасного економічного розвитку України // Економіка України / І. Лукінов. – 2001. – № 6. – С. 4–9.
12. Лукинов И. Методы и средства государственного регулирования экономики переходного периода // Экономика Украины / И. Лукинов. – 1999. – № 5. – С. 8–12.
13. Мочерний С. Моделі трансформаційних процесів економіки // Економіка України / С. Мочерний. – 2000. – № 2. – С. 13–24.
14. Панасюк Б. Концепция макроэкономики переходного периода // Экономика Украины / Б. Панасюк. – 1999. – № 7. – С. 89–96.
15. Савченко А. Теорія і практика регулювання перехідної економіки // Економіка України / А. Савченко. – 2000. – № 4. – С. 92–99.
16. Ставровський Е. О формировании государственного сектора экономики // Экономика Украины / Е. Ставровський. – 1999. – № 7. – С. 12–19.
17. Становская Е. Роль государства в регулировании экономических отношений // Экономика Украины / Е. Становская. – 1999. – № 11. – С. 36–42.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3 ПРОГРАМУВАННЯ І ПРОГНОЗУВАННЯ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ ТА ІНШИХ СФЕР ДІЯЛЬНОСТІ

Тема 9. Програмування і прогнозування в системі державного регулювання економіки

Необхідність і сутність програмування і прогнозування в системі ДРЕ. Види і основні елементи макроекономічних програм. Централізовано-директивне та індикативне планування прогнозування.

Список джерел

1. Про основні напрямки соціальної політики на період до 2004 року : Указ Президента України // Офіційний вісник. – № 21. – 2000. – С. 11–32.
2. Вишневская Н. Проблемы и перспективы рынка рабочей силы // Мировая экономика и международные отношения / Н. Вишневская. – 2000. – № 8. – С. 55–60.
3. Гнибиденко И. Эффективность пенсионной системы в Украине и её реформирование на страховой основе // Экономика Украины / И. Гнибиденко. – 1999. – № 12. – С. 16–19.
4. Державне регулювання економіки : навч. посібник \ [С. М. Чистов, А. Є. Никифоров, Т. Ф. Куценко та ін.]. – Київ : КНЕУ, 2000. – С. 255–287.
5. Державне регулювання економіки / За ред. І. Р. Михасюка. – Львів : Українські технології, 1999. – С. 457–494.
6. Кузнецова Р. Определение потребности в новых рабочих местах // Экономика Украины / Р. Кузнецова. – 1999. – № 9. – С. 30–36.

7. Лексин В. Социальные обязательства государства, социальная политика и социальные реформы // Российский экономический журнал / В. Лексин, А. Шведов. – 2001. – № 1. – С. 45–49.
8. Одинец В. Пути совершенствования социальной защиты населения // Экономика Украины / В. Одинец. – 1999. – № 11. – С. 98–105.
9. Осовий Г. Актуальне вопросы регулирования рынка труда // Экономика Украины / Г. Осовий. – 1997. – № 9. – С. 33–40.
10. Петрова І. Ринок праці – соціальні пріоритети // Економіка України / І. Петрова. – 2001. – № 1. – С. 93–98.
11. Становская Е. Роль государства в регулировании экономических отношений // Экономика Украины / Е. Становская. – 1999. – № 11. – С. 36–42.

Тема 10 Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності

Зовнішньоекономічна політика і її цілі. Інструменти зовнішньоекономічної політики. Валютні обмеження, політика обмінного курсу. Міжнародні організації і угоди.

Список джерел

1. Про зовнішньоекономічну діяльність : Закон України // Відомості Верховної Ради України. – № 7. – 1999. – С. 49.
2. Про регулювання товарообмінних операцій у галузі зовнішньоекономічної діяльності : Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 5–6. – С. 44.
3. Афонцев С. Проблема глобального управления мирохозяйственной системой: теоретические аспекты // Мировая экономика и международные отношения / С. Афонцев. – 2001. – № 5. – С. 65–70.
4. Державне регулювання економіки: Навч. посібник / [С. М. Чистов, А. Є. Никифоров, Т.Ф. Куценко та ін.]. – Київ : КНЕУ, 2000. – С. 208–223.
5. Державне регулювання економіки // За ред. І. Р. Михасюка. – Львів : Українські технології. 1999. – С. 218–237.
6. Загашвили В. Мировая торговля // Мировая экономика и международные отношения / В. Загашвили. – 2000. – № 8. – С. 17–24.
7. Охотский В. Тенденции в мировой торговле сталью // Экономика Украины / В. Охотский. – 1999 – № 4. – С. 75–82.
8. Приписнов В. Основне сдвиги в мировой хозяйственной конъюнктуре // Мировая экономика и международные отношения / В. Приписнов. – 2000. – № 8. – С. 3–8.
9. Рубан А. Про деякі питання і тенденції сучасної зовнішньої торгівлі // Економіка України / А. Рубан. – 2000. – № 7. – С. 66–70.
10. Сильвестеров С. Мировое хозяйство: новые тенденции развития // Российский экономический журнал / С. Сильвестеров. – 2000. – № 8. – С. 15–19.

11. Шишков Ю. Внешнеэкономические связи в 20 в. – от упадка к глобализации // Мировая экономика и международные отношения / Ю. Шишков. – 2001. – № 8. – С. 125–129.
12. Еврохин С. Проблемы управления внешнеэкономической деятельностью // Экономика Украины / С. Еврохин. – 1999. – № 2. – С. 90–96.

Тема 11 Державне регулювання природоохоронної діяльності

Необхідність охорони навколишнього природного середовища. Принципи, об'єкти і процедури охорони навколишнього середовища. Державне екологічне регулювання та управління. Екологічний механізм забезпечення природоохоронної діяльності.

Список джерел

1. Об охране окружающей природной среды : Закон Украины // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 34. – С. 230.
2. Про охорону атмосферного повітря : Закон України від 21.06.2001. – // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 48. – С. 252.
3. Про затвердження загально державної програми охорони та відтворення довкілля Азовського та Чорного морів : Закон України //Офіційний вісник України. – 2001. – № 17. – С. 1.
4. Галушкина Т. Экологический менеджмент в Украине // Экономика Украины / Т. Галушкина. – 1999. – № 6. – С. 78–84.
5. Грабинский И. Экономические основы управления улучшением качества окружающей среды // Экономика Украины / И. Грабинский, С. Злупко. – 1999. – № 11. – С. 90–100.
6. Державне регулювання економіки : навч. посібник / [С. М. Чистов, А. Є. Никифоров, Т. Ф. Куценко та ін.]. – Київ : КНЕУ, 2000. – С. 288–314.
7. Карагодов И. Механізм управління природопользованием на уровне региона // Экономика Украины / И. Карагодов. – 1997. – № 10. – С. 64–70.
8. Панько Б. Проблеми економічного менеджменту довкілля // Економіка України / Б. Панько. – 2001. – № 8. – С. 60–69.
9. Савченко А. Совершенствование управления природоохоронной деятельностью промышленных предприятий // Экономика Украины / А. Савченко. – 1997. – № 4. – С. 68–75.
10. Синякевич І. Пріоритетні інструменти екологічної політики // Фінанси України / І. Синякевич. – 2000. – № 10. – С. 139–145.
11. Синякевич И. Экономические инструменты экополитики: теория и практика // Экономика Украины / И. Синякевич. – 1999. – № 10. – С. 78–85.
12. Хлобистов Є. Екологічна безпека і засади вивчення ризику техногенних катастроф // Економіка України / Є. Хлобистов. – 2000. – № 6. – С. 38–44.
13. Щербак В. До концепції розв'язання ресурсно-економічної проблеми в Україні // Економіка України / В. Щербак. – 2000. – № 1. – С. 51–56.

2 ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Державна інноваційна політика у різних економічних системах.
2. Державна антициклічна політика.
3. Державне регулювання розвитку АПК у зарубіжній практиці та в Україні.
4. Механізми державного регулювання іноземного інвестування в ринковій та транзитивній економіці.
5. Державне регулювання комерційної діяльності.
6. Стан та державне регулювання банківської системи України.
7. Державне регулювання цін у зарубіжній практиці та в Україні.
8. Державне регулювання валютної системи в Україні.
9. Державне регулювання та обіг цінних паперів в Україні.
10. Державне регулювання діяльності суб'єктів природних монополій в Україні.
11. Світовий досвід державного регулювання діяльності суб'єктів природних монополій.
12. Державне регулювання інвестиційної діяльності.
13. Амортизаційна політика держави.
14. Екологічна політика держави та її необхідність.
15. Зарубіжний досвід протидії картельній практиці.
16. Еволюція антитрестівської політики у США.
17. Державне підприємництво у системі державного регулювання ринкової економіки.
18. Екологічна політика держави в умовах сталого розвитку.
19. Державне регулювання зайнятості в соціал-демократичній моделі.
20. Державна соціальна політика у США.
21. Соціальна політика в Японії.
22. Методи та інструменти державного регулювання корпоративного сектору економіки.
23. Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності в національній економіці в умовах членства в СОТ.
24. Державна регіональна політика: особливості реалізації в різних економічних системах.
25. Державне регулювання економіки у США.
26. Особливості державного регулювання економіки в Японії.
27. Державне регулювання економіки у Норвегії.
28. Державне регулювання економіки у Швеції.
29. Державне регулювання економіки у Великій Британії.
30. Державне регулювання економіки у Німеччині.
31. Світовий досвід державного регулювання міграції робочої сили.
32. Державне регулювання фондового ринку в Україні.
33. Державне регулювання інвестицій в людський капітал як фактор інтелектуального розвитку.
34. Роль держави у забезпеченні конкурентоспроможності національної економіки.

35.Прогнозування та державне регулювання економіки рівня життя населення.

36.Зовнішні ефекти та їх державне регулювання в ринковій економіці.

Державне регулювання діяльності малого та середнього бізнесу: зарубіжний та вітчизняний досвід.

3 ПИТАННЯ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Розкрийте основні причини, що зумовлюють необхідність державного регулювання сучасної економічної системи.

2. Як Ви вважаєте, чому питання о необхідності державного втручання в економіку з надзвичайною актуальністю постало саме у першій третині ХХ-го сторіччя?

3. Обґрунтуйте відповідь на питання: «Чи може теорія «недоліків ринку» повністю пояснити роль та місце держави в сучасній економіці»?

4. Де проходить межа між сферами впливу держави та ринково-конкурентного механізму? Відповідь обґрунтуйте та проілюструйте прикладами.

5. Розкрийте зміст основних сучасних концепцій державного регулювання економіки. Прихильником якої з них Ви є? Відповідь обґрунтуйте.

6. Визначити основні функції держави в економіці розвинутих країн та розкрити їх зміст.

7. Чим відрізняється функціональна роль держави в країнах перехідної економіки порівняно із розвинутими країнами?

8. Назвіть основні об'єкти державного регулювання. Проаранжуйте їх за значущістю відповідно до поточної ситуації в економіці України.

9. Розкрийте зміст основних методів державного регулювання економіки. Визначте, які з них більш відповідають адміністративно-командній економіці, а які змішаній ринковій економіці. Чи можна провести чітке розмежування?

10. Наведіть і розкрийте фактори, під впливом яких відбувається становлення системи державного регулювання в перехідній економіці України.

11. В чому полягає специфіка функціонування системи державного регулювання в перехідній економіці України? Проілюструйте прикладами.

12. Обґрунтувати необхідність та доцільність прогнозування соціально-економічного розвитку національної економіки.

13. Визначити роль та місце прогнозування в системі державного регулювання економіки.

14. Розкрити роль та місце прогнозування в макроекономічній системі «прогнозування ↔ планування ↔ програмування».

15. Які макроекономічні моделі економічного зростання ви знаєте? Яка з них, на вашу думку, найбільш адекватно відображає економічні процеси в Україні?

16. Охарактеризуйте основні об'єкти прогнозування щодо їх ієрархічності.

17. Проаналізуйте основні принципи прогнозування. Чи потребує їх перелік доповнення?
18. Розкрийте структуру системи прогнозування та охарактеризуйте її основні елементи.
19. Які види прогнозів соціально-економічного розвитку країни ви знаєте? Чим пояснюється таке їх різноманіття?
20. Надати характеристики основних методів прогнозування. Наведіть передумови для використання кожного з них.
21. Ознайомтесь із Законом України « Про державне прогнозування та розробку програми соціально-економічного розвитку країни». Які б доповнення ви внесли до нього?
22. Проаналізуйте перспективи розвитку макроекономічного прогнозування в Україні
23. Розробіть ваш прогноз економічного розвитку України (довгостроковий, середньостроковий, короткостроковий). Обґрунтуйте його основні показники.
24. Як макроекономічне планування пов'язане із функціями держави – суб'єкта регулювання?
25. Проаналізуйте еволюцію (етапи розвитку) макроекономічного планування. Чому перші спроби планування здійснюються у другій половині ХХ-го сторіччя.
26. Розкрийте взаємозв'язок між макроекономічним плануванням, прогнозуванням і програмуванням.
27. Надайте характеристику форм макроекономічного планування.
28. Проаналізуйте основні переваги та недоліки директивного, індикативного та стратегічного планування. Якому з них держава повинна віддати перевагу в перехідній економіці України?
29. Поясніть, чому розвинуті країни віддають перевагу індикативній формі планування?
30. Прокоментуйте твердження: «Однією з головних причин падіння радянської економіки стало централізоване-директивне планування».
31. Проаналізуйте основні принципи макроекономічного планування. Чи потребує їх перелік доповнення?
32. Розкрийте структуру системи макроекономічного планування, охарактеризуйте її основні елементи та взаємозв'язки між ними.
33. Надати характеристики основних методів планування. Наведіть передумови для застосування кожного з них.
34. Охарактеризуйте етапи розробки Державної програми економічного і соціального розвитку України, проаналізуйте зміст її розділів, вкажіть основні взаємозв'язки між ними.
35. Розробіть проект середньострокового індикативного плану розвитку економіки України. Обґрунтуйте його основні показники.
36. Охарактеризуйте бюджет як основний фінансовий план держави. Який стан бюджету як фінансового плану в Україні?

37. Проаналізуйте основні види бюджетного дефіциту щодо їх довгострокових та короткострокових наслідків. Які форми бюджетного дефіциту характерні для України?

38. Наведіть причини виникнення бюджетного дефіциту в Україні та проаранжуйте їх за значущістю.

39. Які, на Вашу думку, повинні бути межі бюджетної централізації ВВП в Україні?

40. Проаналізуйте механізми бюджетного регулювання. Який з них, на вашу думку, доцільно використовувати в Україні?

41. Чи потребує, на Вашу думку, вдосконалення бюджетний процес в Україні? Відповідь обґрунтуйте.

42. Назвіть чинники, які впливають на якісні характеристики державного бюджету в Україні. Проаранжуйте їх за значущістю.

43. Наведіть і охарактеризуйте інструменти оподаткування експортно-імпоротної діяльності.

44. Охарактеризуйте принципи системи оподаткування. Спробуйте, на основі загальних принципів оподаткування, виділити ті, які б були найсприятливіші для української системи оподаткування.

45. Проаналізуйте склад і структуру Державного бюджету України за останні кілька років. Визначте основні тенденції.

46. Обґрунтуйте залежність між рівнем бюджетних видатків та бюджетних доходів.

47. Як ви вважаєте, в чому полягає сенс розмежування поточного бюджету та бюджетного розвитку?

48. Розробіть Вашу систему пріоритетів бюджетного фінансування.

49. Проаналізуйте шляхи виходу України з боргової кризи.

50. Надайте порівняльну характеристику прямих і непрямих інструментів грошово-кредитного (монетарного) регулювання.

51. Визначити механізми дії інструментів грошово-кредитного (монетарного) регулювання.

52. Проаналізуйте передумови ефективного використання механізмів грошово-кредитного регулювання.

53. Прокоментуйте твердження: «В перехідній економіці України найбільш ефективним (порівняно з бюджетно-податковим) є грошово-кредитне регулювання».

54. Надайте аргументовану відповідь на питання: «Бюджетно-податкове та грошово-кредитне регулювання є субститутними чи комплементарними формами регулювання?»

55. Надайте аргументовану відповідь на питання: «Чи можуть механізми грошово-кредитного регулювання протидіяти механізмам бюджетно-податкового регулювання?»

56. Обґрунтуйте перспективи і пріоритети антиінфляційної політики в Україні.

57. Обґрунтуйте доцільність та межі державного регулювання процесів ціноутворення.

58. Прокоментуйте твердження: «Державне регулювання процесів ціноутворення означає повернення до адміністративно-планової економіки».

59. Охарактеризуйте основні макроструктурні типи економіки України.

60. Поясніть роль інвестицій у структурній динаміці та економічному зростанні.

4 ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи державного регулювання економіки та механізм реалізації соціально-економічної політики

1 До «придбаних» недоліків ринку відноситься:

- 1) недовиробництво суспільних благ і послуг;
- 2) втрата здатності швидко реагувати на циклічні зміни економічної активності внаслідок монополізації;
- 3) соціально несправедливий розподіл доходів;
- 4) негативні зовнішні ефекти функціонування ринку.

2 До «природних» недоліків ринку відноситься:

- 1) соціально несправедливий розподіл доходів;
- 2) інертність щодо реструктуризації економіки;
- 3) тенденція монополізації економіки;
- 4) усі відповіді вірні.

3 Назвіть чинники, що зумовлюють необхідність державного регулювання економіки:

- 1) циклічність економічного розвитку та його прояви (інфляція та безробіття);
- 2) соціально несправедливий розподіл доходів;
- 3) недовиробництво приватним сектором суспільних благ та послуг;
- 4) всі відповіді вірні.

4 До суб'єктів державного регулювання економіки не відносяться:

- 1) політичні партії;
- 2) громадські асоціації;
- 3) законодавчі органи;
- 4) приватні підприємства.

5 Прибічники якої з теорій державного регулювання економіки віддавали перевагу грошово-кредитним важелям регулювання економіки:

- 1) кейнсіанство;
- 2) монетаризм;
- 3) класична теорія саморегулювання;
- 4) неокласичний синтез;
- 5) економіка пропозиції;
- 6) марксизм.

6 Прибічники якої з теорій державного регулювання економіки розробляли засади функціонування адміністративно-командної економіки:

- 1) марксизм;
- 2) фізіократи;
- 3) меркантилізм;
- 4) соціально-інституційний напрямок.

7 Протекціонізм – це

- 1) економічна політика держави щодо захисту внутрішнього ринку від надходження товарів іноземного виробника;
- 2) економічна політика держави щодо лібералізації зовнішньої торгівлі;
- 3) політика невтручання держави у діяльність ринку;
- 4) немає вірної відповіді.

8 До функцій держави не відноситься:

- 1) розробка політики соціально-економічного розвитку країни;
- 2) формування правових засад функціонування економіки;
- 3) сприяння розвитку монополій;
- 4) перерозподіл доходів та ресурсів.

9 Економічні методи державного регулювання економіки – це:

- 1) методи, орієнтовані на захист національної економічної безпеки;
- 2) комплекс науково обґрунтованих важелів та прийомів, що впливають на економічні процеси і спонукають суб'єктів господарювання до економічної активності;
- 3) методи, орієнтовані на стримування економічної активності суб'єктів господарювання;
- 4) всі відповіді вірні.

10 В залежності від сфери впливу методи державного регулювання економіки бувають:

- 1) загальні, селективні;
- 2) прямі, непрямі;
- 3) формальні, неформальні;
- 4) правові, адміністративні, економічні.

11 Неформальні методи регулювання економіки націлені на:

- 1) формування громадської думки, суспільної свідомості;
- 2) забезпечення фінансової або монетарної безвідплатної допомоги суб'єктам господарювання;
- 3) захист вітчизняного товаровиробника;
- 4) підтримку не інфляційного економічного зростання.

12 Встановлення системи нормативів, стандартів, штрафів – це інструмент:

- 1) економічних методів регулювання економіки;
- 2) адміністративних методів регулювання економіки;
- 3) правових методів регулювання економіки.

13 Які методи державного регулювання економіки необхідно використовувати при недовиробництві товарів та послуг:

- 1) стимулюючі;
- 2) донорські;
- 3) економічні;
- 4) всі відповіді вірні.

14 Забезпечення рівних умов розвитку всіх форм власності є функцією:

- 1) органів місцевого самоврядування;
- 2) місцевих державних адміністрацій;
- 3) Кабінету Міністрів України;
- 4) Президента України;
- 5) Національного банку України.

15 Дослідження і аналіз можливого стану розвитку суспільства під впливом цілеспрямованої діяльності держави є змістом:

- 1) пошукового прогнозу;
- 2) нормативного прогнозу;
- 3) активного прогнозу;
- 4) альтернативного прогнозу.

16 Державне прогнозування економічного і соціального розвитку – це:

- 1) процес розробки плану розвитку національної економіки;
- 2) науково обґрунтоване передбачення напрямків розвитку країни;
- 3) розробка консолідованого бюджету країни;
- 4) всі відповіді правильні.

17 Назвіть функції прогнозування:

- 1) науковий аналіз поточних та перспективних тенденцій розвитку екологічних, економічних, соціальних, науково-технологічних процесів;
- 2) координація економічної діяльності суб'єктів;
- 3) гармонізація економічних інтересів суб'єктів господарювання;
- 4) всі наведені функції є функціями прогнозування;
- 5) правильної відповіді немає.

18 При прогнозуванні економіка розглядається:

- 1) як єдиний об'єкт;
- 2) як сукупність порівняно самостійних різнорівневих блоків прогнозування;
- 3) як сукупність пов'язаних блоків прогнозування;
- 4) як єдиний об'єкт і як сукупність порівняно самостійних різнорівневих блоків прогнозування.

19 До об'єктів державного прогнозування не відноситься:

- 1) напрями розвитку окремих галузей, секторів економіки;
- 2) можливий стан економіки та соціальної сфери у майбутньому;
- 3) розробка цілей та пріоритетів розвитку зовнішньоекономічного зв'язків;
- 4) тенденції розвитку процесів роздержавлення та приватизації;
- 5) альтернативні шляхи розвитку і терміни досягнення певних параметрів економічного і соціального розвитку.

20 Який з принципів не враховується в процесі прогнозування:

- 1) наукова обґрунтованість;
- 2) системність;
- 3) самостійність;
- 4) адаптивність.

21 За критерієм часу виділяють такі види прогнозу:

- 1) оперативні, довготермінові, короткотермінові, середньострокові;
- 2) статичні, динамічні;
- 3) одиничні, множинні;
- 4) умовні, безумовні;
- 5) контрольовані, неконтрольовані.

22 В якому з видів прогнозу проводиться аналіз зовнішньої економічної ситуації та внутрішньої економічної політики:

- 1) довготерміновому;
- 2) середньостроковому;
- 3) короткотерміновому;
- 4) оперативному;
- 5) в кожному з названих.

23 Довготерміновий Державний прогноз розвитку в Україні складається на:

- 1) 5-10 років;
- 2) на 7-12 років;
- 3) на 10-15 років;
- 4) на 15-20 років.

24 Екстropolія – це метод прогнозування, що відносяться до:

- 1) фактографічних методів;
- 2) комбінованих методів;
- 3) експертних методів;
- 4) індикативних методів.

25 Екстropolія може бути:

- 1) індикативною, директивною, перспективною;
- 2) перспективною, ретроспективною, формальною, прогнозною;
- 3) стратегічною, тактичною, планомірною;
- 4) активною, нейтральною, пасивною.

Змістовий модуль 2 Державне регулювання господарських процесів та державного фінансового механізму

1. За допомогою яких інструментів формується структура змішаної економіки:

- 1) монополізація;
- 2) приватизація;
- 3) кооперація;
- 4) націоналізація;
- 5) роздержавлення.

2. Роздержавлення економіки передбачає:

- 1) централізацію розподілу ресурсів;
- 2) монополізацію виробництва;
- 3) комерціалізацію діяльності державних підприємств.

3. Вказати головний виконавчий орган в Україні, який здійснює програми приватизації:

- 1) Фонд державного майна;
- 2) Міністерство з перетворення форм власності;
- 3) Федеральне міністерство у справах національного майна і приватизації;
- 4) Опікунське управління державною власністю.

4. Визначити головні види цінних папір:

- 1) облігація;
- 2) акція;
- 3) наказ;
- 4) гарантійний лист;
- 5) сертифікат.

5. Дати визначення облігації:

- 1) це цінні папери без визначеного терміну обігу, що дають право на отримання частини прибутку у вигляді дивіденду;
- 2) це цінні папери, які засвідчують право власника на безоплатне одержання у процесі приватизації частки майна державних підприємств, земельного фонду;
- 3) цінні папери, які гарантують їх власникам отримання фіксованого відсотку і покриття номінальної вартості у передбачений термін.

7. Знайти зайве поняття, яке не має зв'язку з формами фінансування:

- 1) факторинг;
- 2) лізинг;
- 3) овердрафт;
- 4) інжиніринг.

8. Визначити суть фінансового лізингу:

- 1) ця форма лізингу полягає в тому, що орендар сплачує лізинговій фірмі орендну плату у вигляді товару, який вироблений за допомогою орендованого обладнання;
- 2) дана форма лізингу передбачає, що власник продає своє обладнання лізинговій фірмі, яка після цього здає його в оренду;
- 3) ця форма лізингу означає, що орендар виплачує амортизаційні відрахування орендованого майна.

9. Розкрити поняття селенгу:

- 1) різновид лізингу, суть якого полягає в передачі власником майна своїх прав селенговій компанії за певну плату;
- 2) форма лізингу, яка передбачає продаж лізинговій фірмі обладнання, будівель та інших об'єктів ;
- 3) специфічна форма зобов'язання, яка визначає певні обов'язки орендаря.

10. Селенг передбачає:

- 1) власник не втрачає право на передане майно в оренду і може в будь-який час його повернути;
- 2) власник втрачає право на володіння майном після надання його в оренду селенговій компанії;
- 3) власник отримує певний відсоток від надання майна в оренду лізинговій фірмі.

11. Визначити суть зворотного лізингу:

- 1) власник продає лізинговій фірмі обладнання, яка після цього здає його в оренду;
- 2) власник майна здає його в оренду лізинговій фірмі під певний відсоток;
- 3) орендар надає майно в оренду, отримуючи при цьому орендну плату в формі товару, виготовленого за допомогою даного обладнання.

17. Вкажіть наслідки фінансування підприємства в формі овердрафт:

- 1) в результаті даної операції створюється заборгованість клієнта банкові;
- 2) в наслідок овердрафта клієнт стає боржником лізингової фірми, яка надає певні пільги для погашення заборгованості;
- 3) овердрафт передбачає погашення заборгованості клієнта лізинговій компанії шляхом придбання.

18. Яка форма лізингу передбачає виплату орендної плати у вигляді товару:

- 1) зворотний лізинг;
- 2) селенг;
- 3) оперативний лізинг;
- 4) фінансовий лізинг;
- 5) компенсаційний лізинг;
- 6) овердрафт.

19. Знайти методи фінансування малого і середнього бізнесу:

- 1) кліринг;
- 2) факторинг;
- 3) селенг;
- 4) планування;
- 5) квотування ;
- 6) лізинг.

20. Яку роль відіграють венчурні капіталісти:

- 1) венчурні капіталісти забезпечують новостворені фірми бізнес-планом та програмою, яка допомагає у керуванні компанією;
- 2) венчурні капіталісти надають грошові кошти для фінансування нових фірм;
- 3) венчурні капіталісти складають угоди з фірмами стосовно збуту готової продукції.

21. Визначити суть венчурного капіталу у розвитку підприємства:

- 1) венчурний капітал виступає в формі інвестицій підприємства і сприяє його розвитку;
- 2) венчурний капітал – це своєрідна форма кредиту, який надає комерційний банк;
- 3) венчурний капітал – це інвестиційний капітал, який надається підприємству з повним правом контролю діяльності об'єкту.

22. Вказати можливу кількість суб'єктів при складанні лізингової угоди:

- 1) багатосторонній;
- 2) двосторонній;
- 3) не має вірного рішення.

23. В залежності від того, хто обслуговує устаткування при оперативному лізингу, лізинг поділяють:

- 1) нетто і брутто;
- 2) приватний і суспільний;
- 3) суб'єктивний і колективний.

24. Якщо класифікувати лізинг за типом майна, яке здається в оренду, то лізинг поділяють:

- 1) рухоме і нерухоме майно;
- 2) нове і використане майно;
- 3) приватне і суспільне майно.

25. Визначити форму лізингу, при якій устаткування здають в оренду на термін повної амортизації:

- 1) фінансовий лізинг;
- 2) оперативний лізинг;
- 3) компенсаційний лізинг.

Змістовий модуль 3 Програмування і прогнозування в системі державного регулювання економіки та інших сфер діяльності

1. Уявіть собі, що на світовому ринку діє механізм недосконалої конкуренції. Політика протекціонізму у міжнародній торгівлі не допоможе:

- 1) захистити від іноземної конкуренції національні галузі економіки, які ще не зміцніли;
- 2) торгівлі розвиватись на засаді дії ринкових сил, попиту і пропозиції;
- 3) реалізувати внутрішні програми економічного розвитку;
- 4) збільшити доходи уряду.

2. Порівняно відкритим вважають торговельний режим, якщо середній рівень митного оподаткування імпорту

- 1) від 30% до 28%;
- 2) від 42% до 32%;
- 3) менше 25%;
- 4) менше 42%.

3. Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності країни повинне забезпечувати:

- 1) захист економічних інтересів країни та інтересів суб'єктів цієї діяльності;
- 2) створення однакових можливостей для суб'єктів ЗЕД у розвитку всіх видів підприємницької діяльності незалежно від форм власності та самостійному визначенні напрямів використання доходів та вкладення інвестицій;
- 3) заохочення конкуренції;

- 4) ліквідацію монополізму у сфері зовнішньоекономічної діяльності;
- 5) збалансованість економіки та її рівновагу на внутрішньому ринку;
- 6) сприятливі умови для входження країни в міжнародний розподіл праці;
- 7) усі відповіді є вірними.

4. Тарифні методи регулювання зовнішньої торгівлі за суттю є:

- 1) економічними;
- 2) політичними;
- 3) соціально-правовими;
- 4) правовими та соціальними;
- 5) адміністративними;
- 6) вірної відповіді не має.

5. До адміністративних методів регулювання зовнішньої торгівлі не відносяться:

- 1) ембарго;
- 2) ліцензування та квотування;
- 3) податкові кредити експортерам;
- 4) специфічні вимоги до товарів.

6. До органів державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності України не відноситься:

- 1) Кабінет Міністрів України;
- 2) Національний банк України;
- 3) Президент України;
- 4) Верховна Рада України.

7. У компетенцію Верховної Ради України щодо регулювання зовнішньоекономічної діяльності не входить:

- 1) затвердження головних напрямів зовнішньоекономічної політики;
- 2) контроль за дотриманням суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності антимонопольного законодавства;
- 3) затвердження структури органів державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності;
- 4) укладання міжнародних договорів.

8. У компетенцію Національного банку України щодо регулювання зовнішньоекономічної діяльності входить:

- 1) контроль митних кордонів;
- 2) прийняття нормативних актів з питань зовнішньоекономічної діяльності;
- 3) контроль за дотриманням усіма суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності чинних законів України та умов міжнародних договорів України;

- 4) регулювання курсу національної валюти щодо грошових одиниць інших держав;
- 5) не має правильної відповіді.

9. Важелями регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні виступають:

- 1) законів України і передбачених ними актів митного (тарифного) і немитного регулювання, які видають державні органи України в межах їхньої компетенції;
- 2) економічних методів оперативного регулювання (валютно-фінансових, кредитних та інших) у межах законів України;
- 3) рішень недержавних органів управління, які приймають згідно з їхніми статутними документами у межах законів України;
- 4) договорів, укладених суб'єктами ЗЕД, які не суперечать законам України;
- 5) усі відповіді є вірними.

10. Загальна ставка податку на додану вартість дорівнює:

- 1) 0,20%;
- 2) від 15% до 18%;
- 3) від 22% до 25%;
- 4) 20%;
- 5) 20,20%.

11. У якому законодавстві не обумовлені мета та напрями регулювання експортно-імпортних операцій? У законодавстві про:

- 1) мито;
- 2) комунальні послуги;
- 3) податок на додану вартість;
- 4) акцизний збір.

12. Законом України «Про податок на додану вартість» не визначено об'єктом оподаткування операції платників податку з:

- 1) надання нерезидентам в оренду, чартер, фрахт морських або повітряних суден, які використовують на міжнародних маршрутах або лініях, а також космічних кораблів або супутників чи їхніх частин або окремих функцій;
- 2) ввезення (пересилання) товарів на митну територію України та отримання робіт (послуг), що надаються нерезидентами для їх використання або споживання на митній території України, в тому числі операції з ввезення (пересилання) майна за договорами оренди (лізингу), застави та іпотеки;
- 3) продажу товарів (робіт, послуг) на митній території України;
- 4) оплати вартості послуг за договорами оперативної оренди (лізингу) та операції з передачі права власності на об'єкти застави позичальнику (кредитору) для погашення кредиторської заборгованості заставодавця;

5) вивезення (пересилання) товарів за межі митної території України та надання послуг (виконання робіт) для їх споживання за межами митної території України.

13. Морське судно «Бригантина», яке входить до складу Військово-Морських Сил України, відправляється для надання допомоги за межі територіальних вод України .За якою ставкою податку на додану вартість буде оподатковуватись операції з поставки палива для «Бригантини»?

- 1) 20%;
- 2) 20,20%;
- 3) 15%-18%;
- 4) 22%-25%;
- 5) за нульовою ставкою;
- 6) не має правильної відповіді.

14. Закон «Податку на додану вартість» має за мету:

- 1) стимулювати імпорт;
- 2) зробити дорожчим імпорт;
- 3) стимулювати експорт;
- 4) зробити дешевшим імпорт.

15. Харківський завод ювелірних прикрас імпортує золоті каблучки з України, причому сплачує рахунки гривнями. За якою ставкою буде нараховуватись акцизний збір?

- 1) за нульовою ставкою;
- 2) 25%;
- 3) 20%;
- 4) 15%-18%;
- 5) 22%-25%.

16. До головних функцій митного тарифу не відноситься:

- 1) захист національного виробника від національної конкуренції;
- 2) забезпечення надходження коштів у державний бюджет;
- 3) поліпшення умов доступу національних товарів на зовнішні ринки;
- 4) регулювання курсу національної валюти щодо грошових одиниць інших держав;
- 5) поліпшення стану платіжного балансу.

17. До ставок митного тарифу не відносяться:

- 1) пільгові;
- 2) преференційні;
- 3) повні;
- 4) не має вірної відповіді.

18. Підберіть до кожних видів мит правильне визначення:

Ввізні	1. Запроваджують на окремі товари на період не більше чотирьох місяців
Преференційні	2. Нараховують у визначеному розмірі до одиниці вимірювання товару (маси, площі, об'єму)
Пільгові	3. Є найпоширенішим методом обмеження імпорту
Адвалерні	4. Об'єднують специфічні й адвалерні мита
Специфічні	5. Застосовують до товарів, імпортованих з держав, що утворюють з Україною економічні інтеграційні угруповання
Комбіновані	6. В Україні не застосовуються
Автономні	7. Застосовують до товарів країн, які користуються в Україні режимом найбільшого сприяння
Конвенційні	8. Вводять з метою захисту від демпінгу
Спеціальні	9. Застосовують у випадку ввезення на територію України товарів, для виробництва і експорту яких використано субсидії. Ставка цього мита не може перевищувати розмір субсидії
Антидемпінгові	10. Застосовують для попередження недобросовісної конкуренції або у відповідь на дискримінаційні дії з боку інших держав
Компенсаційні	11. Запроваджують у процесі укладання договору з іншою країною і фіксують у цьому договорі
Сезонні	12. Вводяться постановами державної влади країни незалежно від будь-яких угод з іншими державами
Вивізні	13. Нараховуються у відсотках до митної вартості товару

19. Які види мита не потребують для свого впровадження спеціальне розслідування, яке проводить Міністерство зовнішньоекономічних зв'язків і торгівлі України:

- 1) антидемпінгові;
- 2) конвенційні;
- 3) спеціальні;
- 4) компенсаційні.

20. Від обкладання ввізними митами в Україні не звільнені товари, які ввозять:

- 1) за договорами про вільну торгівлю;
- 2) у межах виробничої кооперації країн СНД;
- 3) за угодами щодо надання Україні міжнародної технічної і гуманітарної допомоги;
- 4) за угодою між Україною і ЄС щодо реалізації проектів технічної допомоги за програмою TACIS;
- 5) не має вірної відповіді.

21. Генеральна ліцензія – це:

- 1) відкритий дозвіл на експортні (імпортні) операції щодо певного товару і/або з певною країною (групою країн) упродовж періоду дії режиму ліцензування щодо цього товару;
- 2) разовий дозвіл, який має іменний характер. Його видають для виконання кожної окремої операції конкретним суб'єктом зовнішньоторговельної діяльності на період, потрібний для виконання цієї операції;
- 3) дозвіл на експорт (імпорт) товару впродовж певного періоду часу (однак не менше одного місяця) з зазначенням його загального обсягу;
- 4) свій варіант відповіді.

22. Разова ліцензія – це

- 1) відкритий дозвіл на експортні (імпортні) операції щодо певного товару і/або з певною країною (групою країн) упродовж періоду дії режиму ліцензування щодо цього товару;
- 2) дозвіл на експорт (імпорт) товару впродовж певного періоду часу (однак не менше одного місяця) з зазначенням його загального обсягу;
- 3) разовий дозвіл, який має іменний характер. Його видають для виконання кожної окремої операції конкретним суб'єктом зовнішньоторговельної діяльності на період, потрібний для виконання цієї операції;
- 4) свій варіант відповіді.

23. Відкрита ліцензія – це:

- 1) відкритий дозвіл на експортні (імпортні) операції щодо певного товару і/або з певною країною (групою країн) упродовж періоду дії режиму ліцензування щодо цього товару;
- 2) разовий дозвіл, який має іменний характер. Його видають для виконання кожної окремої операції конкретним суб'єктом зовнішньоторговельної діяльності на період, потрібний для виконання цієї операції;
- 3) дозвіл на експорт (імпорт) товару впродовж певного періоду часу (однак не менше одного місяця) з зазначенням його загального обсягу;
- 4) свій варіант відповіді.

24. Квотування – це

- 1) якісне обмеження зовнішньоторговельних операцій;
- 2) кількісне обмеження зовнішньоторговельних операцій;
- 3) податкове обмеження зовнішньоторговельних операцій;
- 4) спеціальне завищення курсу національної валюти у зовнішньоторговельних операціях.

25. Підберіть необхідне визначення:

Глобальні квоти	1. Квоти, запровадженні для товару (товарів) з визначенням групи країни, куди товар (товари) експортують або із яких його імпортувати
Групові квоти	2. Квоти, запровадженні для товару (товарів) з визначенням конкретної країни, куди товар (товари) можна експортувати або з якої його можна імпортувати
Індивідуальні квоти	3. Квоти, запровадженні для товару (товарів) без визначення конкретних країни, куди товар (товари) експортують або із яких його імпортувати

ГЛОСАРІЙ

Антиінфляційне регулювання – охоплює насамперед два основних метода усунення інфляції: скорочення бюджетного дефіциту і регулювання цін і доходів.

Бюджетно-податкова політика – система регулювання, пов'язана з функціонуванням державних фінансів, формуванням державного бюджету та державними витратами і спрямована на реалізацію цілей соціально - економічного розвитку країни.

Венчурні підприємства – малі підприємства з високим ступенем ризику, що спеціалізуються на розробці наукових ідей та їх втіленні у нові технології, нові продукти, а також забезпечують зв'язок між фундаментальними дослідженнями і масовим виробництвом.

Відтворювальна структура – співвідношення між підрозділами суспільного виробництва, між споживанням і нагромадженням; структура основних фондів.

Грошово-кредитна політика – сукупність заходів у сфері грошового обігу і кредитів, що спрямовані на регулювання економіки.

Демпінг – продаж товарів на ринках інших країн за цінами, нижчими від внутрішніх.

Державне економічне програмування – вища форма державного регулювання економіки, завдання якого – комплексне використання у глобальних цілях усіх елементів державного регулювання економіки.

Державне регулювання економіки – система типових заходів (форм, методів та інструментів) законодавчого, виконавчого й судового характеру, за допомогою яких держава забезпечує ефективний розвиток національної економіки, реалізацію соціально-економічних цілей суспільства.

Державний сектор економіки – комплекс суб'єктів господарювання, які повністю або частково належать центральним чи місцевим органам.

Дотація – кошти, що передаються з державного бюджету до місцевих бюджетів або з місцевих бюджетів вищого рівня до місцевих бюджетів нижчих рівнів безповоротно з метою збалансування доходів і видатків.

Економічна політика держави – система економічних ідей, цілей держави, завдань та засобів їх досягнення, а також діяльність органів державної влади й управління щодо їх реалізації.

Зовнішньоекономічна політика – діяльність держави, спрямована на регулювання економічних відносин з іншими країнами, на забезпечення ефективного використання зовнішнього фактора у національній економіці, реалізацію конкурентних переваг країни, раціональне входження у світове господарство.

Інвестиційна політика держави – діяльність держави щодо регулювання інвестиційної діяльності з метою реалізації цілей економічної, науково-технічної та соціальної політики; комплекс економічних, організаційно-правових та інших заходів держави, спрямованих на створення

сприятливого інвестиційного клімату, структурну перебудову, підвищення ефективності національної економіки.

Індикативне планування – спосіб регулювання економічних процесів за допомогою розробки планових показників рекомендаційного, орієнтовного характеру, що конкретизують цілі й пріоритети розвитку національної економіки, створення державою відповідних фінансових та інших стимулів для її реалізації.

Інвестиційний клімат – ситуація в країні з погляду іноземних підприємців, які вкладають в її економіку власні капітали.

Інноваційний потенціал країни – здатність фундаментальної науки забезпечити розвиток інноваційних процесів, модернізацію і оновлення виробництва.

Інноваційна політика держави – комплекс економічних організаційно-правових та інших заходів держави, спрямованих на впровадження результатів НТП у виробництво, стимулювання і підтримку інноваційних процесів в економіці.

Кейнсіанство – економічна школа, що відстоює необхідність і важливість державного регулювання економіки, пояснюючи це недосконалістю ринкового механізму на основі використання як прямих, так і опосередкованих економічних методів (бюджетно-фінансове регулювання, стимулювання сукупного попиту та інвестиційної активності, розширення державних витрат, зменшення рівня облікової ставки, збільшення рівня зайнятості).

Класична теорія регулювання економіки (саморегулювання) – основним регулятором економічних процесів вважає ринковий механізм, який ефективно регулює розподіл ресурсів, автоматично встановлює економічну рівновагу (між попитом і пропозицією) і забезпечує необхідність втручання держави в економіку.

Ліцензування – видача державними органами дозволу на право займатися певним видом діяльності, в тому числі експортно - імпорнтними операціями.

Митна політика – політика встановлення державою податків на товари, майно, цінності, які перевозяться через кордон країни (митних тарифів), з метою захисту національних інтересів і наповнення державного бюджету країни.

Місцеве самоврядування – гарантоване державою право і реальна здатність територіальної громади самостійно або під відповідальність органів чи посадових осіб місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення у межах чинного законодавства України. Система місцевого самоврядування включає: територіальну громаду; сільську, селищну, міську раду; сільського, селищного, міського голову; виконавчі органи сільської, селищної, міської ради; районні й обласні ради, що представляють спільні інтереси територіальних громад; органи самоорганізації населення.

Монетаризм – економічна неоліберальна школа, яка не визнає широкого втручання держави в економіку, віддає перевагу непрямим (опосередкованим) методам державного впливу, зокрема регулюванню грошового обороту.

Науково-технічна політика – політика держави щодо формування умов для розвитку прикладної та фундаментальної науки, раціонального використання науково-технічного потенціалу країни, впровадження результатів НТП у виробництво з метою підвищення його ефективності, забезпечення конкурентоспроможності національної економіки. Визначає цілі, форми й методи діяльності держави в науково-технічній сфері.

Національна економіка – велика, складна економічна система, яка включає комплекс взаємодіючих між собою суб'єктивних (державна, юридичні та фізичні особи) і об'єктивних елементів (відносини, зв'язки, що виникають у процесі взаємодії суб'єктів економіки) і має певні властивості (структуру, цілісність, цілеспрямованість, наявність ресурсів, пропорційність, стійкість, адаптивність, самозбереження, саморегуляцію та самоорганізацію, наявність управляючого центру).

Об'єкти державного регулювання економіки – сфери, галузі, а також ситуації, явища та умови соціально - економічного життя країни, виникають або можуть виникнути проблеми, труднощі, що потребують нагального розв'язання задля нормального функціонування національної економіки.

Облікова ставка – розмір відсотка, за який національний банк країни продає кредитні ресурси комерційним банкам, а ті під позичковий відсоток кредитують суб'єктів економіки.

Платіжний баланс – співвідношення між валютними надходженнями в країну та платежами держави за кордон, які вона здійснює протягом певного часу, тобто це статистичний звіт про результати зовнішньоекономічної діяльності країни за певний період часу, зазвичай за рік.

Активний платіжний баланс – (активне сальдо платіжного балансу) – надходження в країну перевищують платежі країни за кордон.

Пасивний платіжний баланс – (пасивне сальдо платіжного балансу) наявний його дефіцит.

Податкова система – сукупність податків і податкових платежів, що сплачуються державі у встановленому законодавством країни порядку.

Політика доходів – державна політика, спрямована на перерозподіл доходів населення через державний бюджет диференційним оподаткуванням різних груп населення залежно від їхніх доходів та соціальних виплат.

Селективна державна підтримка – вибіркова фінансова, організаційна, кадрова підтримка юридичних та фізичних осіб за узгодженими та гласними критеріями.

Субвенція – кошти, що надаються місцевим бюджетам вищого рівня на фінансування цільових видатків і підлягають поверненню у разі їх неналежного використання

Субсидія – кошти, що надаються з державного бюджету місцевим бюджетам або з місцевих бюджетів вищого рівня до місцевих бюджетів нижчого рівня на фінансування цільових видатків.

Суспільні товари і блага – це товари і послуги, призначені для задоволення колективних потреб, які неможливо визначити у грошовій формі, й через це не може надати ринок, і які неможливо виключити із споживання. Мають нульові граничні витрати – у разі збільшення споживання зростання

витрат не відбувається (національна оборона, система освіти, охорона громадського порядку, єдина енергетична система тощо)

Соціальна політика – діяльність держави, спрямована на створення та регулювання соціально-економічних умов суспільства: підтримка відносин між соціальними групами і всередині їх, забезпечення умов для підвищення добробуту членів суспільства, створення соціальних гарантій, формування ефективних економічних стимулів для участі у виробництві, соціальний захист населення.

Структура економіки – співвідношення різних елементів економічної системи, що відбивають народногосподарські пропорції та стан суспільного поділу праці (галузева, відтворювальна, територіальна, соціальна, зовнішньоекономічна структура).

Трансфери – кошти, що надаються з державного бюджету місцевим бюджетам або з місцевих бюджетів вищого рівня до місцевих бюджетів нижчого рівня у вигляді субсидій, субвенцій, дотацій тощо.

Управління економікою – свідомий вплив держави на об'єкти і процеси з метою цілеспрямування господарської діяльності, узгодження дій суб'єктів національної економіки й отримання бажаних результатів. Включає макроекономічний аналіз, прогнозування, планування та програмування соціально-економічного розвитку країни, організацію, регламентацію, стимулювання та оперативне регулювання діяльності суб'єктів господарювання, контроль за дотриманням ними правил і норм економічної поведінки.

Фінансова політика держави – заходи держави щодо мобілізації фінансових ресурсів, їх розподілу та використання на базі фінансового законодавства для реалізації соціально – економічного розвитку.

Фінансова система країни – державний бюджет, позабюджетні фонди (пенсійні, страхові, кредитні та інші фонди); фінанси підприємств; місцеві фінанси (бюджети області, міські, районні, сільські).

Фіскальна політика – діяльність держави щодо формування та регулювання державного бюджету (бюджетно–податкова політика), а також мобілізації коштів у державну казну з інших джерел.

Харчові стандарти – встановлені державою вимоги щодо якості харчової продукції.

Цінове регулювання – вплив держави на ринкове ціноутворення та ціни за допомогою законодавчих, адміністративних і судових заходів з метою здійснення кон'юнктурної та структурної політики, приборкання інфляції, стимулювання виробництва, його модернізації, посилення конкурентноздатності національної економіки, пом'якшення соціального напруження.

Якість життя – характеризується таким показником як *індекс якості життя*, комбінованого показника, який характеризує рівень освіти, медичного обслуговування, тривалості життя, ступінь зайнятості населення, його платоспроможності, доступ до культурних цінностей, участь у політичному житті тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. (із змінами).
2. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р.
3. Про ціни і ціноутворення: Закон України від 3 грудня 1990 р. (із змінами).
4. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16 квітня 1991р. (із змінами).
5. Про інноваційну діяльність: Закон України від 4 липня 2002 р.
6. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 р.
7. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 9 квітня 1999 р.
8. Про Національний банк України: Закон України від 20 травня 1999 р. (із змінами).
9. Про природні монополії : Закон України від 20 квітня 2000 р. (із змінами).
10. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 7 грудня 2000 року (із змінами).
11. Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України: Закон України від 23 березня 2000 р.
12. Про державні цільові програми: Закон України від 18 березня 2004 р.
13. Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії: Закон України від 5 жовтня 2000 р.
14. Про захист економічної конкуренції: Закон України від 11 січня 2001 р. (із змінами).
15. Положення про державне регулювання цін (тарифів) на продукцію виробничо-технічного призначення, товари народного споживання, роботи і послуги монопольних утворень: Постанова Кабінету Міністрів України від 22 лют. 1995 р. № 135.
16. Про встановлення повноважень органів виконавчої влади та виконавчих органів міських рад щодо регулювання цін (тарифів): Постанова Кабінету Міністрів України від 25 груд. 1996 р. № 1548.
17. Про Програму інтеграції України до ЄС: Указ Президента України від 14 вересня 2000 року.
18. Про основи національної безпеки: Закон України від 19 червня 2003 року.
19. Про державний бюджет України: Закон України (за відповідний рік).
20. Дідківська Л. І. Державне регулювання економіки : навч. посібник / Л. І. Дідківська, Л. С. Головка. – Київ : Знання, 2007.
21. Конкурентна політика держави в умовах трансформації національної економіки : монографія / за заг. ред. В. Лагутіна. – Київ : КНТЕУ, 2008 – 308 с.

Навчальне видання

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до практичних занять та самостійної роботи
з навчальної дисципліни

«ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ»

*(для студентів бакалавріату всіх форм навчання
спеціальностей 073 – Менеджмент,
281 – Публічне управління та адміністрування)*

Укладач **ДЕГТЯР** Олег Андрійович

Відповідальний за випуск *М. К. Гнатенко*

За авторською редакцією

Комп'ютерне верстання *І. В. Волосожарової*

План 2017, поз. 390М

Підп. до друку 10.09.2017 р.

Друк на ризографі.

Зам. №

Формат 60 x 84/16

Ум. друк. арк. 1,9

Тираж 50 пр.

Видавець і виготовлювач :

Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Маршала Бажанова, 17, Харків, 61002
Електронна адреса: rectorat@kname.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи :

ДК № 5328 від 11.04.2017.